

KVARTALSRAPPORT

lantbrukets lönsamhet

Nummer 2 2010

Har du medelresultat eller ligger du på topp?

Företagare och lantbrukare i synnerhet uppskattar den speciella frihet som många gånger följer med yrket. Just därför lider många när den ekonomiska friheten begränsas. Samtidigt finns det alltid en möjlighet att göra sig mer fri. Som exempel är ett pris inte ett pris utan en förhandling. En enskild företagares väg till lönsamhet är inte en lösning för alla. Men alla kan göra något!

Bland de växtodlingsföretag LRF Konsult har i sitt datalager, finns det en stor spridning beträffande lönsamhet. Under perioden 2005-2008 har 25 procent av dessa växtodlingsföretag, den bästa kvartilen, haft ett kassaflöde från driften som i förhållande till omsättningen varit 4 procent högre än för gruppens medelföretag.

Om medelföretaget förbättrar sitt kassaflöde med 4 procent av omsättningen, innebär det 60 000 kronor mer per år till investeringar och privatuttag. Det är dock bara en del av sanningen. Företagen med bäst procentuellt kassaflöde, har dessutom även en högre omsättning per hektar. Det medför naturligtvis ett större kassaflöde i kronor mätt.

Utmärkande för de bästa

Företagen i den övre kvartilen är något mer koncentrerade på kärnverksamheten, då en större del av omsättningen kommer från växtodlingen. På kostnadssidan kan man inte hitta några enskilda poster där skillnaden är påfallande, men konsekvent har de lönsammaste företagen någon procent lägre kostnad per utgiftspost än medelföretaget.

Undantaget är ränta och arrende där de med högst andel kassaflöde, har en något högre kostnad.

Utan att känna till förhållandena i detalj ute på gårdarna, lutar slutsatsen åt att de med högsta kassaflödet i förhållande till omsättningen är;

- koncentrerade på företagets kärnverksamhet
- har bra kostnadskontroll
- lånar pengar till investeringar som gör dem effektivare

Till alla medelföretag

Visst är det hoppfullt att komma till insikt om att trots alla regler och paragrafer, vädrets nycker och marknadens hårda villkor, så finns där en förbättringspotential på i snitt 4 procent av omsättningen för ett medelföretag. Företagen med högst resultat är även de verksamma i Sverige, med ungefär samma väder och villkor som alla andra. De visar att det är möjligt att prestera lite bättre. Trots allt!

I LRF Konsults andra kvartalsrapport "Lantbrukets lönsamhet" redovisas en lönsamhetsprognos för 2010 inom driftsinriktningarna växtodling, gris, mjölk, nötkött och skog. Christer Johansson, affärsrådgivare energi- och teknik, pekar på vikten av effektiv transport och logistik i den fördjupade marknadsanalysen.

Fakta

- I undersökningen ingår 540 företag, från Skåne till Norrland
- Kombinationsföretag, med minst 67 % av omsättningen från växtodling
- Medelföretaget har 103 hektar åker och 6 hektar naturbete
- Omsättningen i medelföretaget var i snitt under perioden 1,4 milj kr/år, inklusive EU-ersättningar och övriga intäkter
- Kassaflödet, mätt som driftsresultat minus finansnetto var under samma period 360 000 kronor för medelföretaget. (ska räcka till avskrivningar, skatt, egen lön och en vinst)

Kvartal 2 visar

- Finansiell ovisshet
- Byggstartindex plus 21 % senaste 12 månaderna (Sverige)
- Ökade odlingskostnader (ökad bearbetning, omsådd)
- Traktorer blir dyrare
- Ökade möjligheter att sälja brödsäd i höst
- Höjt mjölkpris
- Fortsatt högt kalvpris

Tendenser 2010

- Likviditetsbekymret fortsätter för flera företag
- Stark återhämtning av kronan
- Dyrare att låna pengar
- Stigande timmerpriser
- Svensk ekonomi utvecklas stabilt
- Fler dikoföretag minskar/avvecklar än de som ökar

Potential

- Starkare krona borde ge billigare foder, byggnadsinventarier och arbetskraft
- Starkare kronkurs borde även ge billigare reservdelar och maskiner
- Producera din egen och/eller andras energi
- Skogsmarknad är i gynnsamt läge nu och framåt

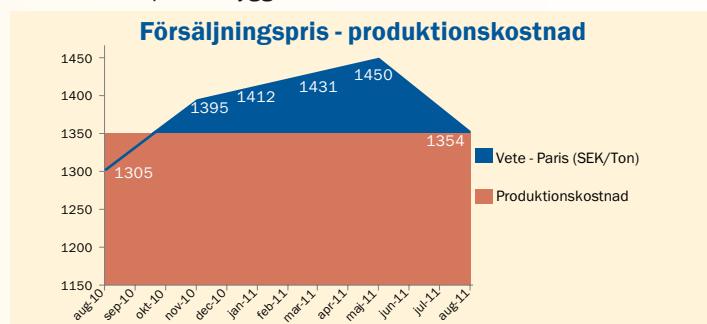
Åtgärder

- Kunskap ger dig fördel - skaffa information!
- Aktivitet krävs - säkra ett "golv"! (gårdsstöd, avräkningspriser, insatsvaror)
- Samarbeta mera
- Innan du köper traktor - kolla priser utomlands, om inte annat för att förbättra ditt förhandlingsläge
- Se över din finansiering

Växtodlingsföretaget

International Grains Council (IGC) marknadsrapporter fortsätter att visa att den totala världsskörden av spannmål skrivs upp, främst beroende av majsskörden. Konsumtionen skrivs upp på grund av ökad efterfrågan på etanol i USA. Spannmålslagren ligger därmed i nivå med säsongen 2009/2010 och ger förmodligen en fortsatt pressad spannmålsmarknad med låga priser även nästkommande år.

Svårt vårbruk på många platser framförallt i Mälardalen, samt stor utvintring med mycket omsådd areal, kommer att medföra högre produktionskostnader än tidigare beräknat. Etableringen av grödan har i vissa fall inneburit den dubbla bränsleåtgången. Detta understryker återigen vikten av att ha en uppdaterad bild av gårdens produktionskostnadsnivåer. Gårdens produktionskostnadsnivåer är starkt vägledande då affärsbeslut ska fattas i företaget och en god kännedom om dessa skapar en trygghet i affären.

Källa: Handelsbanken samt LRF Konsult

Vikten av att agera i rätt tid kan inte nog understrykas och är en starkt lönsamhetsdrivande faktor i växtodlingen. Ovanstående illustration visar en ögonblicksbild över terminsnoteringarna för vete i Paris samt en verklig lantbrukares produktionskostnad. Som framgår av figuren så är det möjligt för denne lantbrukare att säkra ett prisgolv för en viss andel av produktionen med bibehållen lönsamhet.

En starkt bidragande orsak till föregående års svaga lönsamhet i växtodlingen var många lantbrukares svårigheter att fatta sina försäljningsbeslut i rätt tid. Med all den marknadsinformation som är tillgänglig finns det en risk att många lantbrukare glömmer bort rent företagsekonomiska aspekter. En lönsam försäljningsstrategi i spannmålsodlingen grundar sig på gårdens produktionskostnader.

Prognos 2010

Dieselkostnader ökar mer än vi beräknade i februari. Enligt Jordbruksverket är kostnaden 12,3 procent högre april 2010 jämfört april 2009. Kostnaderna har dessutom ökat på grund av mer jordbearbetningar och omsådd. Vi sänker därför prognosen jämfört med kvartal 1. Arbets- och kapitalinkomsten exklusive gårdsstöd för-

väntas att bli negativ även under 2010. Driftsresultat minus finansnetto/omsättningen är 18,5 procent, 3,7 procentenheter lägre än snittet för 2005/2006.

Att tänka på:

- Mycket utvintring kan leda till brist på vissa brödkvaliteter i höst och överskott på foderkvaliteter
- Interventionen av korn tas bort i EU säsongen 2010-11, och då finns inte detta prisgolv kvar för korn

Grisköttsföretaget

Efter sju år av ständigt ökande import, minskade denna förra året med 3,5 procent tack vare den svaga kronkursen. Samtidigt minskade ändå den svenska produktionen med 3,3 procent och med den stärkta kronan sätter importen återigen press på svensk grisproduktion. Under kvartal 1 ökade konsumtionen med 8 procent men endast hälften av ökningen kommer från försäljningen av svenskt griskött.

Under kvartal två har den svenska grisbranschen tappat 2 kronor till omvärlden (läs Dk och De) enligt officiellt redovisad notering. Ingen prisuppgång har skett i Sverige under inledningen av den annars så starka grillsäsongen. Ett importberoende land som har lägre betalt på råvaran än omkringliggande exportberoende länder indikerar att det är något fel på marknaden i Sverige.

Inte underligt att svensk grisproduktion backar. Enligt Jordbruksverkets sammanställning över förprovningar 2009 har 35 stallar för smågrisproduktion med sammanlagt 4 610 platser godkänts. Genomsnittet för de senaste sju åren är 44,6 suggstallar och 6 333 suggplatser per år. En nödvändig återinvesteringstakt för att bibehålla produktionsvolymen samt åldersmässig standard på byggnadsbeståndet är 10 000 nya suggplatser varje år.

I förra kvartalsrapporten nämndes att den dåliga lönsamheten under en följd av år är den främsta orsaken till vikande produktion. En annan starkt bidragande orsak är mediadrevet som var i höstas kring svensk grisproduktion. Den utökade kontrollapparaten som beslutats efter detta, grundcertifiering enligt köttbranschens och handels önskemål samt djurskyddsdeklaration initierat av Jordbruksverket, som kommer utöver befintlig myndighetstillsyn, upplevs av många grisföretagare som betungande. Det är svårt att vara offensiv i sitt företagande när man hela tiden upplever att man är i försvarsställning. På kort sikt finns det en risk att grisproducenter med äldre och avskrivna stallar, som planerade att avveckla inom en femårsperiod, kommer att avveckla redan i år.

Enligt färsk statistik från PW-sugg så ligger riksnivået för 2009 på 23,2 grisar per årssugga, en markant förbättring jämfört med 2008 års 22,8 grisar. De besättningar som ligger i den bästa kvartilen med 25,4 grisar per årssugga har i genomsnitt 315 suggor i produktion medan medelbesättningen har 267 suggor, vilket är en glädjande utveckling inför framtiden. Det går att nå ett bra resultat och även uppnå resultatförbättringar med en stor eller utökad produktion.

Prognos 2010

Lönsamhetsökningen för grisköttsföretagen blir svagare än i prognosen för kvartal 1 på grund av ökade dieselkostnader. Arbets- och kapitalinkomsten exklusive gårdsstöd är strax över noll. Driftsresultat minus finansnetto/omsättningen stiger med 0,8 procentenheter till 15,1 procent jämfört med 2009.

Att tänka på:

- Acceptera sådant i omvärlden som du inte kan göra något åt och fokusera på saker i ditt företag som du själv kan förändra

Spannmålspris kr/kg

Driftsresultat kr/ha

Slaktgrispris kr/kg

Driftsresultat kr/sugga

Mjölkföretaget

Svenskt mjölkföretagande visar på en något förbättrad ekonomi baserad på höjningar av avräkningspris och sjunkande foderkostnader. Men än är det långt kvar till stabilitet och god lönsamhet.

Även om det går långsamt och ganska osäkert kan en viss positiv utveckling skönjas när det gäller avräkningspriserna. Frågan är om och när det ger effekt i hela landet. Priset på helmjölkspulver var i början av juni ungefär dubbelt så högt som sommaren 2009 och världsmarknadspriset verkar stabilisera sig. Både minskat utbud och ökad efterfrågan under våren har bidragit till detta, men i juni gav EU klartecken att sälja ut interventionslagret. Många mjölkproducenter har problem med sina krediter vilket kan orsaka fördröjning vid foder- och djurinköp. Det krisstöd som utbetalas får ses som en droppe i havet och möjligheten att utnyttja EU – krediter tidigare under året kommer troligen att behöva nyttjas.

Mjölproduktionen har hittills i år sjunkit med 4,7 procent jämfört med samma period förra året. Semineringsarna har sjunkit med 5 procent. Vissa mejerier har i nuläget mer problem med att få fram tillräckligt med mjölk än att hitta marknad för sina produkter.

Prognos 2010

En del mejerier har börjat höja avräkningspriset under kvartal 2 vilket pekar i riktning mot vår helårsprognos för 2010, beräknat på ett snittavräkningspris på 3 kronor samt 5 procents sänkta foderkostnader. Trots sänkningar är den totala kostnadsnivån högre än 2006/2007, men en procentenhet lägre än 2009. Dieselkostnaderna har ökat lite mer än beräknat men kompenseras av ökningen av avräkningspriset på storboskap. Arbets- och kapitalinkomsten exklusive gårdsstöd är positiv. Driftsresultat minus finansnetto/omsättningen ökar med 5,1 procentenheter till 26,5 procent jämfört med 2009, vilket är 3 procentenheter lägre än snittet för åren 2005-2007.

Mjölknings med hjälp av robot

Under förra decenniet ökade antalet robotar bland landets mjölkföretag kraftigt med mest ökning mot slutet. Vi kan se tydligt i vår mjölkrobotrådgivning att det tar tid innan man utnyttjar tekniken maximalt. De låga räntorna har mildrat de nyinvesterade resultat-tapp. Det finns goda exempel hos företag som trots allt har tjänat pengar under året. Nyckeln till detta ligger i noggrannhet. Man är noggrann med:

- Foderstaten som styr trafiken
- Minimera trögmjolkande kor som sänker kapaciteten

Med en bra arbetsplanering har robotföretagarna kunnat förebygga många av de problem som kan uppstå i produktionen. Diskussionen under året som gått har varit vilken beläggning man kan eller bör ha per robot. Här ser vi stora skillnader i strategier, då det varierar mellan 58-75 kor. Vilket är det optimala? Mycket handlar om stallens utformning, och hur besättningsstrukturen är.

Att tänka på

- Handjursbidraget frikopplas 2012. Hur påverkar det din avsättning för tjurkalvar redan nu?
- Arbeta kontinuerligt på belägningsplanen så att det finns mjölkande djur på alla platser under hela året för en jämn produktion och kassaflöde

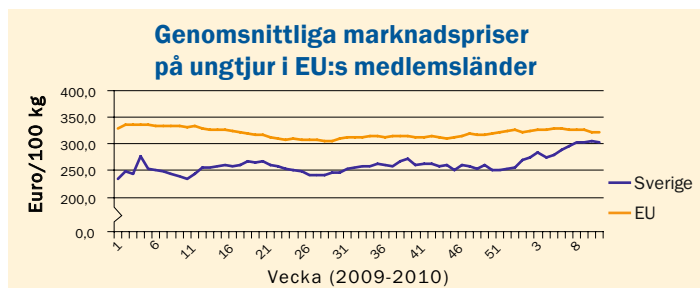
Det viktiga är att företaget har fokus på att tjäna pengar, det vill säga hur mycket mjölk som flödar genom roboten. En hög beläggning per robot kan medföra att lönsamheten inte blir optimal då man kan få ge avkall på mjölkningsfrekvensen, mätt som antal mjölkningar per ko och dag. Trenden att "större" produktionsanläggningar väljer robot som mjölkningssystem håller i sig. Flera större anläggningar, där det planeras upp emot åtta robotar är under uppförande eller är i projekteringsstadiet. Detta kommer som en effekt av att det i vissa håll i landet är svårigheter att rekrytera djurskötare till större gårdar.

Nötköttsföretaget

De svenska priserna har sedan årsskiftet stigit och Sverige är nu inte längre sämst i klassen när det gäller avräkningspriser för exempelvis ungtjur i EU. Fortfarande är det dock en bit upp till det europeiska genomsnittet.

Under vecka 18 var enligt EU-kommissionen de genomsnittliga EU-priserna för ungtjurar 3 procent lägre än 2009 års nivå motsvarande vecka. Priserna på kor har varit stigande de senaste månaderna.

Svenska nötköttsproducenter har fortfarande ett stort arbete att göra för att hitta sätt att få bättre betalt för produkten. Konsumenten efterfrågar ett svenskt nötkött i allt större utsträckning varför det borde finnas utrymme för höjda priser. Ska denna konsumtionsökning kunna tillgodose framöver måste produktionskapaciteten som minskade under förra året kompenseras med en pris- och produktionsökning tämligen omgående.

Källa: SCB

Prognos 2010

Vi höjer lönsamhetsprognosen jämfört med kvartal 1. Avräkningspriset har stigit med cirka 5 procent jämfört med mars 2009. Vi tror att nivån bibehålls under 2010 och höjningen kompenserar ökningen av dieselkostnaden. Arbets- och kapitalinkomsten exklusive gårdsstöd är positiv. Driftsresultat minus finansnetto/omsättningen fortsätter att stärkas med 3,5 procentenheter och når 24,5 procent.

Att tänka på

- Se över dina maskinkostnader. Enligt den internationella jämförelsen Agri Benchmark har svenska nötköttsproducenter mycket höga maskinkostnader jämfört med våra konkurrenter i Europa

Mjölpris kr/kg

Driftsresultat/ko

Nötköttspris

Driftsresultat

Transport och logistik - nyckelfråga för lantbruksföretagen!

Strukturrationaliseringen inom svenskt jordbruk innebär att medeltransportavståndet har ökat. Det är inte ovanligt att man transporterar gödsel, ensilage och spannmål 7 -10 kilometer mellan de olika driftsenheterna. Stigande dieselpreiser är säkerligen att vänta framöver.

Riksdagen har bestämt att fr.o.m. 2011 så kommer energiskatten att öka samt återbetalningen av koldioxidskatt att minska i steg till 2015, vilket gör att dieselkostnaden inklusive uppindexering kommer att öka med totalt 219,6 öre per liter. Det här innebär att det blir ett extra fokus på bränsleförbrukning och val av maskinsystem på de nuvarande förutsättningarna. Står man inför en expansion av ytterligare areal så blir det allt viktigare att analysera vilka följder det får för val av maskinsystem och vilka kostnader det blir för längre transporter.

Vi tittar på ett exempel där lantbrukaren tar 3 skördar på 35 ha vall. Skördenivån ligger på 9000 kilo ts per hektar och medeltransportavståndet är 1 km. Vallen skördas med en hackvagn på 35 m³. Lantbrukaren blir erbjuden en tilläggsareal på 15 hektar som ligger på 7 kilometers avstånd från gårdscentrum. För att klara skörden i rimlig tid med hänsyn till läglighetskostnaderna så räknar lantbrukaren med att investera i en större hackvagn på 50 m³.

Maskinsystem	Timpris kr/tim	Kapacitet Ha/tim vid 1 km	System- kostnad kr/ha	System- kostnad kr/år	Kapacitet Ha/tim vid 7 km	System- kostnad kr/ha	System- kostnad kr/år
Hackvagn 35 m ³	1 575	1,3	3 645	127 575	0,9	5 250	78 750
Hackvagn 50 m ³	1 840	1,4	3 943	138 000	1,1	5 029	75 435
Differens			+ 298	+ 10 425		-221	-3 315

Ska ytterligare 15 hektar vall skördas på ett avstånd av 7 km med befintligt maskinsystem så blir systemkostnaden 5250 kronor per hektar jämfört med 3645 kronor per hektar.

Kostnaden ökar med 1605 kronor per hektar för att skörda vallarealen som ligger på 7 km jämfört med vallarealen som ligger på 1 kilometer. Om man istället väljer en hackvagn på 50 m³ så minskar kostnaden från 5250 till 5029 kronor per hektar på arealen 7 km bort. Merkostnaden reduceras men vallarealen på 7 km avstånd har en skörde-kostnad som ligger 1086 kr/ha högre än hemmaarealen med 50 m³ hackvagn och 1384 kr/ha högre än hemmaarealen med 35 m³ hackvagn.

Tillskottareal på stora avstånd innebär ofta följdinvesteringar för att klara av skördekapaciteten. Alternativet som är viktigt att jämföra med är att leja in tjänsten där så är möjligt.

En viktig parameter som påverkar transportkostnaden är körhastigheten. Är vägförhållandena dåliga och det är många korsningar och stopp innebär det lägre körhastigheter och högre kostnader. Goda vägförhållanden

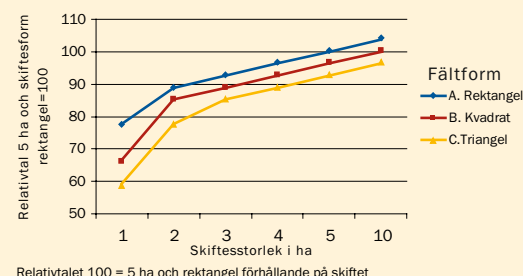
innebär också att alternativa transportsystem kan väljas exempelvis lastbil.

Arronderingen har stor betydelse

En annan viktig parameter för skördekapaciteten är fältstorlek och arronderingens utseende. I nedanstående diagram framgår hur

kapaciteten förändras för en slåtterkross med en arbetsbredd på 3,2 meter. Skiftesstorleken varierar i diagrammet mellan 1 och 10 hektar och fältformen visas i tre alternativ: A. rektangel resp. B. kvadrat samt ett fält i form av en triangel, C.

Arronderingens betydelse för fältkapaciteten

Källa: egen bearbetning i programmet Drift, Danmarks Jordbruksforskning

Om fältet är 1 hektar jämfört med 5 ha men med samma arrondering så sjunker kapaciteten med över 20 procent. Är dessutom fältformen sämre så kan kapaciteten sjunka med 40 procent. Detta kan innebära en ökad kostnad för slåttern på små skiften med dålig arrondering på över 200 kronor per ha jämfört med skiftet med god arrondering på 5 ha.

Maskin och arbetskostnaden är en stor del av produktionskostnaden och utgör ofta över 50 procent. Som lantbruksföretagare är det viktigt att analysera vad en arealexpansion kan innebära för förändringar i företagets maskinsystem. Ökande dieselpreiser ställer högre krav på effektiva transportlösningar, arronderingens betydelse samt att en hög avkastning kan uppnås.

Skogsföretaget

Det har under våren varit full fart på virkesmarknaden och prisnivåerna närmar sig toppnoteringarna från 2007-2008. I södra Sverige är rotpostmarknaden fortfarande väldigt het. Prislistorna har släpat efter något men detta har kompenseras genom premier och påslag. De höga priserna i södra Sverige har börjat sprida sig norrut. I mellersta Sverige

har priserna på både timmer och massaved höjts ordentligt. Samtidigt har premier plockats bort och därför är nettohöjningen inte lika stor. Den norra delen av landet har under de senaste åren varit prisledande på både massaved och timmer. Under det senaste året har det skett en rollförändring men nu är priserna åter på väg upp.

Massavedspris

Timmerpris

Att tänka på:

- **Utnyttja den heta marknaden, förhandlingsutrymme finns. Slutavverka i första hand och avvakta med gallringar om skogstillståndet tillåter det**
- **Gör ett Kraftsamtal skog och öka lönsamheten och ekonomin i skogen! För mer information vänd dig till den lokala skogsägarföreningen**

Ansvarig Utgivare: Lars-Göran Svensson. **Projektledare:** Jimmy Larsson. **Grafisk form:** Joel Ledin. **Tryck:** Strålfors. **Upplaga:** 3 000 ex.

LRF Konsult analysgrupp: Sara Thim, Maria Bellskog, Svante Kaijser, Ingvar Eriksson, Christian Näslund, Gabriel Mörner, Stefan Nypelius. **Tendenspilar sid 2-3 avser:** Pil för produktpris visar tendens kvartal 2 jämfört med kvartal 1. Pil för driftresultat visar prognos för helår 2010 jämfört med 2009. **Gästskribent:** Henrik Petersson, affärsrådgivare mjölkrobot – avsnitt mjölkrobot, Christer Johansson affärsrådgivare energi och teknik – avsnitt Transport och logistik **Utgivningsplan 2010:** 8 juli, 4 november samt 3 februari 2011

LRF Konsult är Sveriges största rådgivnings- och redovisningsföretag med fler än 1 500 medarbetare. Våra specialister och rådgivare inom ekonomi, juridik, skatter, skog och fastighetsförmedling finns på över 135 orter över hela landet. På www.konsult.lrf.se hittar du uppgifter om närmaste kontor. Vill du hellre ringa är numret **0771-27 27 27**.

